

Magyar Hírlap .hu

Időtlenség a visszatérő témákban

Záborszky Gábor–kiállítás a Ludwig Múzeumban

A Ludwig Múzeumban Fúgák címmel átfogó, retrospektív tárlaton mutatják be Záborszky Gábor munkásságát a kezdetektől a legfrissebb művekig, Fitz Péter művészettörténész értő válogatásában: az előtérben található falfeliraton a kurátor hangsúlyozza, hogy a Záborszky-életmű következetes, egyenletes, kiegyensúlyozott és kilengésektől mentes, ettől azonban nem válik egyhangúvá, hiszen a témák és a formák folyamatosan és invenciózusan változnak és egymásra épülnek, a motívumok pedig vissza-visszatérnek és egyre inkább bomlanak.

Az első emeleti kiállítótér szent helyszínné vagy elefántesonttoronnyá nemesül a kiállított munkák által:

Az arany- és ezüsfelületek a fizikai és spirituális örökkévalóságra utalnak (Fotó: Nagy Balázs)

Záborszky művészete ugyanis téren és időn kívüli, meditatív vásznai a külső behatásokkal szemben és a külvilágon felül állnak. A kiállítás központi tere az alkotó legfontosabb irányelveit és motívumait tárja a látogató elé. Itt főképp nagyobb munkákkal találkozunk, amelyek szellősen rendezettek ugyan, azonban méretük miatt a hatásuk alól nem menekülhetünk. A Szűkülő tér, a Puha meleg álom, a Bécsi kapu és a Barna-arany című, üvegszállal erősített papírmunkákban az aláomló, lágyan behajtott anyag a papiruszok korát idézi fel, így a letűnt időkből üzen az utókornak – és bár a papír miatt benne van a múlandóság, az üvegszál mégis „örökkévalóvá” teszi. Az arany belsők pedig a szentséggel és értékállósággal ruházzák fel a munkákat, amelyek így fizikailag és spirituálisan is az örökkévalóságra utalnak. Feltűnik az is, ahogyan Záborszky ezekben a hajtogatott munkákban eljátszik a térrel: a felületek térbelisége önmagában nem megfogható, mégis, ezekben a konstellációkban mélységérzetünk lesz.

Érdekesen használja a durva, természeti anyagokat, a szurkot, a fát, a homokot is, amelyekből sok esetben olyan munkákat hoz létre, amelyek talált tárgyaknak, természeti objektumoknak tűnnek, annak ellenére, hogy az alkotó keze formálta őket. A fő térben A föld meséi és a Duett: Kis tyúk és az öreg cet című murális munkák tartoznak ide, de számos más munkában (Madar, Indián kerítés) szintén észrevehetjük ezt az alkotómódszert. Az Álom az Etnán sorozatból pedig nemcsak Záborszky anyaghasználata, hanem a felületekhez való viszonya is kirajzolódik: a durva természeti anyagokat ezekben a lapokban is szívesen kombinálja csillogó szépségű faktúrákkal.

E két eltérő minőség – a fényes, sima, nemes és a durva, ősi, természeti – játéka más munkáiban is igen erősen jelen van. A Pollock a nagyító alatt és a Pollock a mikroszkóp alatt című alkotások például Jackson Pollock amerikai festőművész jellegzetes „fröccsentéseit” idézi vissza arany- és ezüstcsurgatásokkal, de a Fecseg a felszín vagy a Mint oldott kéve – féltorony című munkáiban is a fémes felületek hidegsége és a háttér természeti volta adja a vásznak izgalmát. A hasonló elven készült Zuhatag című munka például azért izgalmas, mert a vízesés látványát tükrözi vissza a leomló ezüst felület, míg a Folyó és a partja című vásznon a folyó hullámlását szimbolizálja.

A kiállításon szép számmal szerepelnek kollázsok is, egy teremben például a távol-keleti kultúrák vallási motívumaiból építkező munkákból találunk párat – Az éjszaka démona, Bali démon, Ganesa – Elefántkirály –, elementáris hatásúak azonban azok az alkotások is, amelyekben a művész egy fotóból és egy textúrából álló lapot kombinál és alkot tájképet. A Közeli viharból például a homogén zöld alsó lapot felül egy felhős ég képe egészíti ki, a Magnólia fa című munkán a virágokat ábrázoló fotó alatt egy közúzalékból összeállított lap található, míg a Felhőben úszó boldogság című munkát a fehér gipszlap teszi teljessé.

Záborszky – ahogyan azt Fitz Péter kiemelte – nagyszerűen egyensúlyoz az esztétizálás és a képi brutalitás határán, remekül párosítja egymással a durva felületeket és a nemes anyagokat. A művész – saját megfogalmazása szerint – mindig strukturalista alapokból indul ki, és a jellé válás lehetősége, az anyagok érdeklik. Vallomása szerint egészen pontosan az az asszociációs mező, amelyet az elszabadult, önálló életet élő anyag kelt, amelyet eltérő képek, néha tárgyak kapcsolásával egészített ki, a kép pedig önmagát jelenti ki, nem szól másról, nem beszél mellé.